ทวงคืนมหาวิทยาลัย

ธรรมศาสตร์สามัคคี

รวมกันเราอยู่ แยกกันเราตาย

ปลายมิถุนายน ๒๔๙๔ ทหารบกได้เข้ายึดพื้นที่ของ มธก. โดยอ้างเหตุในการรักษาความสงบหลังกบฏแมนฮัตตัน ส่งผลให้ มธก. ต้องไปขอใช้สถานที่ภายนอกจัดการเรียนการสอนชั่วคราว กระแสความไม่พอใจเพิ่มสูงขึ้น จนกระทั่งเช้าวันที่ ๑๑ ตุลาคม ปีนั้น นักศึกษาจึงเคลื่อนขบวนไปชุมนุมหน้ารัฐสภา ด้วยคำขวัญที่ว่า รวมกันเราอยู่ แยกกันเราตาย เพื่อเรียกร้องมหาวิทยาลัยคืน ครั้นวันที่ ๕ พฤศจิกายน นักศึกษา มธก. นับพันคนก็สามัคคีกันบุกเข้ายึดมหาวิทยาลัยคืนได้สำเร็จ

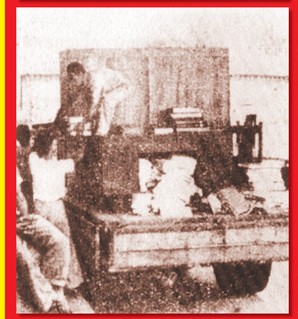

ยึดแย่ง

นักศึกษา มธก. ต้องแยกย้ายไปเรียนในสถานที่ต่างๆ เนื่องจากทหารอาศัยข้ออ้างรักษาความสงบ ยึดมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๔

ยึดคืน

นักศึกษา มธก. รวมพลังเรียกร้องมหาวิทยาลัยอันเป็นที่รักคืนจากจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในวันที่ ๑๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๙๕ ซึ่งถือเป็นวัน "ธรรมศาสตร์สามัคคี" ในเวลาต่อมา

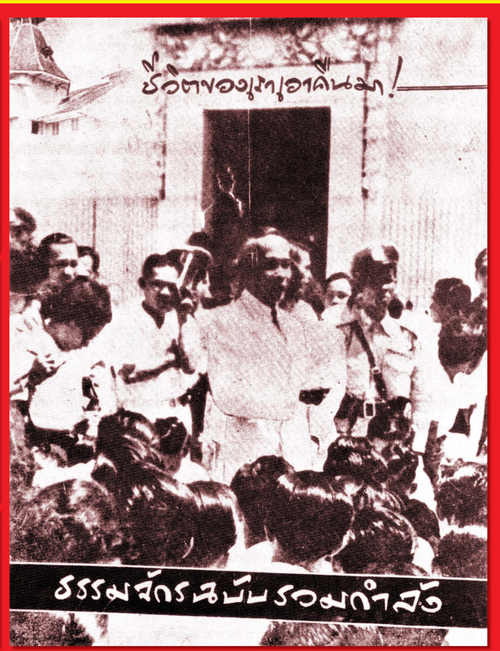

วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๔ คณะทหารเรือพยายามยึดอำนาจจากรัฐบาลและได้จี้จอมพล ป. พิบูลสงครามไว้บนเรือรบกลางแม่น้ำเจ้าพระยา การสู้รบระหว่างรัฐบาลกับทหารเรือเป็นไปอย่างดุเดือด ในวันนั้น คณะทหารบกได้อาศัยอำนาจตามกฎอัยการศึกส่งกำลังเข้ายึดครอง มธก. โดยอ้างว่าขอยืมใช้เป็นสถานที่ชั่วคราวและเพื่อความสงบเรียบร้อย เจ้าหน้าที่และกิจการของมหาวิทยาลัยถูกสั่งย้ายออกภายใน ๒๔ ชั่วโมง มีทหารถือดาบปลายปืนยืนเฝ้า มธก.

แม้เหตุการณ์จะจบลงด้วยความพ่ายแพ้ของผู้ก่อการ "กบฏแมนฮัตตัน" แต่ทหารบกกลับไม่ยอมถอนกำลังออกจากพื้นที่ของมหาวิทยาลัย ทำให้นักศึกษาไม่มีที่เรียนอยู่ ๔ เดือน จน มธก. ต้องไปขอใช้สถานที่ตึกเนติบัณฑิตยสภาและโรงอาหารโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาของจุฬาฯ จัดการเรียนการสอน ซ้ำร้ายในช่วงที่นักศึกษาต้องอพยพไปเรียนที่อื่นก็มีข่าวไม่ดีออกมาเป็นระยะ เช่น ข่าวว่ากองทัพบกได้เสนอขอซื้อที่ตั้ง มธก. คืนด้วยเงิน ๕ ล้านบาท หรือ มธก. จะถูกยุบ เป็นต้น

สภาพดังกล่าวทำให้นักศึกษาออกมาเคลื่อนไหวแสดงความไม่พอใจ จนกระทั่งเช้าวันที่ ๑๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๙๔ นักศึกษา มธก. ราว ๓,๐๐๐ คน ได้รวมตัวกันเคลื่อนขบวนไปชุมนุมหน้ารัฐสภา พร้อมด้วยคำขวัญที่ว่า "รวมกันเราอยู่ แยกกันเราตาย" เพื่อเรียกร้องมหาวิทยาลัยของพวกเขาและเธอคืนจากนายกรัฐมนตรี จอมพล ป. พิบูลสงคราม

ครั้นวันที่ ๕ พฤศจิกายน นักศึกษา มธก. กว่า ๑,๐๐๐ คน ที่กลับมาจากการไปทัศนศึกษาที่นครสวรรค์ เมื่อมาถึงสถานีรถไฟหัวลำโพง พวกเขาได้ขึ้นรถบัสที่เตรียมไว้ มุ่งไปยัง มธก. เพื่อยึดมหาวิทยาลัยคืนทันที ขบวนของนักศึกษา มธก. ฝ่าทหารยามตรงประตูท่าพระจันทร์และเข้าไปรวมตัวปักหลักกันที่สนามฟุตบอลได้สำเร็จ เหตุการณ์วันนั้นส่งผลให้ทหารยอมทยอยคืน มธก. ให้ในที่สุด